

SESLİ VE SESSİZ OKUMA İLE İÇTEN OKUMANIN KARŞILAŞTIRILMASI

Comparison of Voiced and Silent Reading with Inner Reading

C.Ergun ÇELİK¹

Özet

Okuma görüp algılama, algıladığını anlama, anladığını seslendirme ya da yazma, zihinde yapılandırma gibi göz, ses organları ve zihnin çeşitli hareketlerinden oluşur. Göz resmeder, zihin algılayıp anlamlandırır, ses organları da canlandırır.

Okuma bir düşünce sürecidir, onunla bilgiler elde edilir, kültür sahibi olunur.

Sesli ve sessiz okumanın, bireyin yaşamındaki yeri inkâr edilemeyecek kadar önemlidir. Bundan dolayı ilk öğretmen, ilk andan itibaren, bireylere zarar veren içten okuma alışkanlığından öğrencilerini uzak tutmalıdır.

İlk temel sağlam verildikten sonra, bireyin kendi kendine okuyup, öğrenmesi; önce sesli sonra sessiz okuma alışkanlığını yaşamının bütün evrelerinde kullanacaktır.

Ne yazık ki; ses çıkarmadan, ses organlarının çeşitli hareketlerinden meydana gelen ve bireyin yaşamında hiç yeri olmaması gereken, içten okuma denen bu kötü alışkanlık, bireyi ezbere yöneltir. Sevilip, sindirilen bilgi kalıcı, ezberlenen bilgi ise bir müddet (üç hafta) sonra gidicidir. İçten okuma çok yavaş bir okuma alışkanlığı olduğu için, zihni meşgul etmemektedir.

Hızlı okuma olan sessiz okuma ise zihne yeni bir meşgale bulma imkânını vermemektedir. Bu nedenle hızlı okuma hızlı anlamayı doğurmaktadır.

İçten okumada ilk andan itibaren zihin kendisine bir meşgale bulmakta, birey kendi güçlüklerini giderememekte, başkalarının yardımına gereksinim duymaktadır.

Öğretmen ilk andan itibaren öğrencilerini bu kötü alışkanlığın tuzağına düşürmemelidir.

Abstract

Reading consists of movements eye, voice and different activities of intelligence such as sight and perceive, to understand what he has read, to voice or to write he has comprehended and construct them in mind. Eye diows, mind perceives and gives meaning and voice organs livens up.

¹ Yrd.Doç.Dr.; Dicle Üniversitesi, Siirt eğitim Fakültesi, Siirt, cergun@dicle.edu.tr

Reading is process of thought, with it an individual acquires knowledge and culture.

Voiced and silent reading have considerable place in life of human – being. That's why, teachers must keep students away from inner reading which harms individuals.

Once you give a strong base to students, they will acquire the ability to learn and to read by themselves and will use it in every phase of life. Unfortunately inner reading which contributes nothing to the individual is a kind of reading without the words in mind and leads students to rote learning. Loved and digested knowledge is lasting whereas memorized knowledge is temporary (3 weeks).

As the inner reading a rather slow reading it busies brain.

Silent reading which also means fast reading doesn't let brain to waste, thus fast reading brings fast comprehension.

With inner reading, brain finds something to deal with from the first step, individual can't come over his difficulties and looks for help.

Teacher mustn't let his/her students to fall into trap of this bad habit.

Okumanın Tanımı

Okuma: Gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketlerinden ve zihnin manayı kavrama gayretinden meydana gelen karmaşık bir etkinliktir.

“Okumak demek kelimeleri ya da cümleleri görmek demek değildir; okuyabilmek, özellikle anlayarak okuyabilmek için görmenin ötesinde bir takım zihinsel etkinlikler gereklidir. Okuma bir algısal etkinliktir, bir düşünce sürecidir”(Dökmen 1994:15).

Okuma; görüp algılama, algıladığını anlama, anladığını seslendirme ya da yazma, zihinde yapılandırma gibi göz, ses organları ve zihnin çeşitli hareketlerinden oluşur. Göz resmeder, zihin algılayıp anlamlandırır, ses organları da canlandırır. Bu uzuvlar üçlü bir ortaklaşa hareketi vücuda getirirler. Ama hepsi zihinsel işlemlerden geçerler. Algılama işlemi dikkat yoğunlaştırır.

Okuma etkinliğinin dayandığı temel öğelerden birisi de (öğrenme)dir

Öğrenme: Öğrenmek işi,

Öğrenmek: 1. Bilgi edinmek, bellemek, dersini öğrenmek

2. yetenek, beceri kazanmak, 3. haber almak (Türkçe Sözlük: 1131).

Öğrenmek: Alışmak, ülfet etmek, ünsiyet peyda etmek (Tarama Sözlüğü:3060).

Öğrenmek: Birşeye alışmak, bir şeyi alışkanlık durumuna getirmek (Derleme Sözlüğü:3318).

İnsanoğlu doğduğu andan itibaren öğrenme kavramıyla iç içe olur. Doğuştan sahip olduğu öğrenme enerjisini, kendi ihtiyaçları yönünde kullanarak

öğrenmesini elde edip, hep uygun ortamı yaratmıştır. Öğrenme, okumanın veya dinlemenin anlaşılması kadar önemlidir.

“Genel anlamıyla öğrenme; yaşantı ürünü ve nispeten kalıcı izli davranış değişmesidir” (Kılıçkeskin 2005:6).

“İnsanların yaşamları boyunca okudukları kitap miktarı arttıkça, daha iyi ve daha rahat okumaları beklenir. Öyleyse çocuklar ve gençler hem daha fazla okumaya yönlendirilmeli, hem de okurken öğrenmeyi öğrenmeleri sağlanmaya çalışılmalıdır”(Dökmen 1994:21).

Öğrenme birden bire olup, biten bir olay değildir. Bireyin doğduğu andan itibaren başlayan ve çevresiyle olan ilişkileri, duyup-gördükleri, görüp-taklit ettikleri, unutup- hatırladıkları, bunların tümünü içeren ve yaşamı boyunca sürecek bir uyum sürecidir.

Okumanın Amaçları

1. Hızlı, doğru, sürekli ve anlamlı okuma, okuduklarını doğru ve çabuk anlama yeteneğini elde etmek,
2. Boş zamanlarını düzeylerine uygun kitaplar okuyarak değerlendirmeyi öğrenmek; kitap sevgisini kazanarak okumayı zevkli bir alışkanlık haline getirmek.
3. Okuma zevklerine ve düzeylerine uyan ilgi çekici kitapları seçebilme yeteneğini kazanmak.
4. Sözcükleri tanıyarak, sözcük dağarcıklarını, okuma alışkanlığı kanalıyla geliştirip, zenginleştirmek.
5. Kitap okumanın, bilgi kazanma yollarından biri olduğunu kavramak.
6. Güzel ve doğru bir TÜRKÇE ile yazılmış metinler okuyarak anlatım güçlerini geliştirmek.

Aşağıda belirtilen alanlarda temel okuma becerilerini geliştirmek.

- a. Sözcükleri tanıma,
- b. Sözcüklerin anlamlarını bulma,
- c. Okunan materyali kavrama ve yorumlama,
- d. Materyale ve okuma amacına uygun hızda sessiz okuma,
- e. Sesli okuma,
- f. Kitapları etkili kullanma” (Demirel 1999:61).

“Okuma etkinliği, yazıdaki duygu ve düşüncelerin kavranması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesi gibi fizyolojik, zihinsel ve ruhsal yönleri bulunan karmaşık bir süreçtir.

Görme, anımsama, seslendirme ve değerlendirme gibi girişik eylemleri içeren bu etkinliğin genel nitelikleri şöyle özetlenebilir.

1. Okuma bir iletişim sürecidir.
2. Okuma bir algılama sürecidir.
3. Okuma bir öğrenme sürecidir.
4. Okuma bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlu bir gelişim sürecidir.”

(Sever 1997: 12).

Okuma Çeşitleri

1. Sesli Okuma
2. Sessiz Okuma
3. Özgün (orijinal) Okuma
4. İçten Okuma
5. Hızlı Okuma

Biçiminde beş grupta incelemek mümkündür.

1. Sesli Okuma

Tanımı: Gözlerin görüp, zihnin kavradığı sözcükleri konuşma örnenlerinin seslendirmesi olayına sesli okuma denir.

“Sesli okuma, gözle algılanıp, zihinle kavranan sözcük ya da sözcük kümelerinin konuşma organlarının yardımı ile söylenmesidir. Sesli okumada başlıca amaç, yazının doğru ve konuşma dilinin özelliklerini yansıtacak biçimde seslendirilmesidir.” (Demirel 1999: 64), (Keskinkılıç 2005: 123), (Kavcar 1995 : 43).

“Okuma, bir yazıyı görüp anlamını kavrama becerisidir. Okuma, çocuğun okulda kazanacağı temel becerilerin başında gelmektedir.” (Tekışık 1994:13).

“Sesli okuma: Yüksek sesle ağız ve dil hareketleriyle okuma,” (Dökmen 1994: 27).

Sesli okumada göz, seslendirilen sözcüklerden daha çok sözcük görür. Buna göz-ses uzaklığı denmektedir. Bu göz – ses uzaklığı 30 cm'den fazla olmalıdır.

Göz-ses uzaklığı uzun olan kimse satırın daha ilerideki sözcüklerini görüp kavrayacağından ötürü sesine daha iyi ton verebilir. Hatta her sözcüğün üzerinden sıçrayarak yapılan okuma yerine, satırın alt – orta yerinde, göz – ses uzaklığını

sabitleştirerek yapılan okuma esnasında gözün görme oranı daha fazla olur. Çünkü gözün sol ve sağ fark etme alanları sözcükleri görme oranını çoğaltır.

Öğrencilerin okumayı öğrenmelerinde, okuma düzeylerinin öğretmen tarafından tanınmasında, dinleme alışkanlığı kazanılmasında sesli okuma önemli bir tutar.

Sesli okumanın ilk koşulu, sözcükleri kusursuz bir biçimde söylemek, doğru, doğal ve Türkçenin estetiği içinde ağızımıza uygun bir biçimde konuşur gibi okumaktır.

Okunanı kavrayıp ifade edebilmek, konuşur gibi okumaya dayanır.

“Sesli okuma, dinleyenleri etkiler ve onlara zevk verir. Gerçekten, iyi bir okumayı dinleyerek birtakım karmaşık düşünce ve duyguları kolaylıkla anlayabiliriz. Okunan parçanın dilindeki coşku ve akıcılık da bize zevk verir. Sesli okuma öğrencilerin iyi dinleme alışkanlıkları kazanmalarında da etkili olur.”(Kavcar 1995: 43).

Sesli okuma gözlerin algılaması, zihnin görselliği anlamlandırması ve hançerenin sözeli meydana getirmesi etkinlikleridir.

Sesli okuma öğrencilerin okumayı öğrenmesine, (baştan itibaren öğretmenin okuma biçimini taklit ederek) okuma düzeylerinin öğretmen tarafından tanınmasına, dinleme alışkanlığı kazanılmasına yardım eder. Bu nedenle sesli okuma öğretimde duysal ve görsel olduğu için, önemli bir yer tutar. Sesli okuma çocukların düşünce, duygu ve görüşlerine uygun düzeyde olmalıdır.

Öğretmen; bir sonraki gün ya da haftada işleyeceği metni, içinde bulunulan dersin bitimine yakın bir sürede; örneğin son on dakikada örnek sesli okuma yapmalıdır. Öğretmen tarafından yapılacak olan bu örnek okuma biçimi özgün okuma olmalıdır. Konuşur gibi okumanın bütün inceliklerini içermelidir.

Çünkü sesli okuma “öğretimi” amaçlar.

Öğrenci, bir sonraki gün ya da hafta için hazırlayacağı bu metni, öğretmenin taklit ederek okumaya çalışacaktır. Öğretmen, okumadan gelen öğrencilerini de sınıfta, incitmeden, akranları arasında küçük düşürmeden, benliklerine saygılı bir biçimde davranarak kendiliğinden taklit ettirmeye başvuracak biçimde hazırlamalıdır.

Önce sınıf içinde öğrenciyi metne alıştırmak için sessiz okuma yaptırmalıdır. Sonra gene kendi, örnek okuma yaparak, öğrencilerini güzel okumaya yöneltmelidir. Öğretmen, öğrencilerinin sesli okuma düzeylerini ölçmek ve bilmek zorundadır. Çünkü öğrencisini tanımalıdır. 40 dakikalık dersin salt okuma dersi yapılamayacağını bilmek konumundadır.

Çünkü TÜRKÇE dersleri iç içe girişik (sessiz okuma, örnek okuma öğretmen tarafından yapılmalıdır. Sesli okuma, öğretmene yakın okuyabilen bir öğrenciye okutma ve birkaç öğrenciye daha incelenecek metin okutulmalıdır. Daha sonra bilinmeyen sözcüklerin anlamlarını bulma – bu sözcükleri, varsa asli manada, mecazî manada, deyim manada, terim manada, argo manada ifade bulacak şekilde değişik tümcelerde kullanma, sözcükleri alt alta yazıp ezberletmeden bu anlamları ifade edecek biçimde tümcelerde kullanıp sözcük dağarcıklarına katma – metnin işlenişindeki soruları yanıtlama, ana fikir ve yardımcı unsurları buldurma) ve bir bütünlük içinde işlenir. Okumayı öğrenmelerine, okuma düzeylerinin öğretmen tarafından tanınmasına, dinleme alışkanlığı kazanılmasına yardım eder.

Sesli Okumada Dikkat Edilecek Özellikler

1. Okuma – yazma düzeneği kavratıldıktan sonra, yaptırılan sesli okumalarda öğrencinin gereksiz el, kol, baş ve vücut hareketleri yapmamasına dikkat edilir.

2. Yöre ağız özelliklerine sesli okumada kesinlikle yer verilmemelidir. Öğretmen sınıfında okul diliyle ağız birliği yaratmalıdır. Altı yaşındaki bir çocuğun iki dil özelliği vardır. Bunlar; ana – baba ve yakın aile bireylerinden duyup, taklit ederek öğrendiği ana dili ile çevrenin kendisine sunduğu çevre dilidir. Çocuk bu dil özellikleriyle okula gelir. Öğretmen bu iki dil özelliklerini çıkış noktası olarak alır. Sınıftaki bütün ağız özelliklerini İstanbul ağızında birleştirmeye ve Okul dili yaratmaya çalışır. Bunun için Türkçenin en güzel örneğini, Türkçenin estetik yönünü benimsetmelidir. Sözcükleri en düzgün biçimde canlandırıp kullanmalı ve kullandırmalıdır. Unutulmamalıdır ki, taklit edilen birinci unsur öğretmendir. Bunun için öğretmen diksiyonuna dikkat etmelidir.

3. Öğretmen, tümce ve sözcük vurgusuna, vurguların ve tonlamaların yerli yerinde yapılmasına dikkat etmeli Türkçeyi bilinçli bir biçimde kullanmalıdır.

4. Metnin ya da şiirin içindeki duygu ve düşünceleri yaşanır biçimde öğrencilere sevdirek kavratmalıdır.

5. Bir dizenin, bir metnin okunması esnasında gereksiz yere tekrarlar yaptırılmamalıdır.

6. Birinci sınıfın, okuma – yazma düzeneği kavratıldıktan sonra, yani eğitim ve öğretimin ikinci yarıyılının ortalarından itibaren ve ikinci sınıfın ilk aylarında, öğretmenin örnek okuması esnasında metindeki virgül ve noktanın buldukları yerlerdeki duraklamaları öğrencilere konuşur gibi okuyarak ve

dikkatlerini çekerek öğretilmelidir. Bu bakımından sesli okunanı, öğrencilerin takip etmeleri yararlı olabilir. Yalnız bu takip ettirme sürekli olmamalıdır. Bu takip ettirme esnasında öğrenciler de koro halinde yüksek sesle okumalıdır.

7. Sınıf içinde sesli okunanı, öğrencilerin sessiz okumayla takip etmeleri gibi bir yanlışlığa düşülmemeli, okunanı arkalarına yaslanarak dinlemeleri sağlanmalıdır.

3.4.5.6.7.8. sınıflarda öğretmenin yapacağı örnek okumayı öğrencilerin dikkatle dinleyerek anlamaları ve güzel, düzgün okumanın tadına varmaları sağlanmalıdır.

8. Öğrenci eline aldığı bir metni, şiiri veya herhangi bir yazıyı (öykü, roman, gazete, dergi v.b.) kusursuz okuyamaz. İçeriğini anlayıp sezmesi için, özellikle yazınsal yazıları yüksek sesle okutmadan önce öğrenciyi okumaya hazırlamak gerekir. Bunun için önce sessiz okuma yaptırılmalıdır.

9. Öğretmen sınıfın bütün öğrencilerine aynı derste sesli okuma yaptırıp, tüm 40 dakikayı sesli okumaya ayırmamalıdır. Çünkü Türkçe dersi beceriler bütünüdür.

10. Sesli okuma yaptırılırken, okuyan öğrenciyi, diğer öğrencilerin arkalarına yaslanıp, okunanı dinlemeleri sağlanmalıdır. Öğretmen dinlemenin Türkçe öğretimi içinde bir beceri olduğunu bildiği için, öğrencilerin dinleyerek anlamalarını sağlamalıdır. Dinlemenin bir görgü kuralı olduğunu unutmamalıdır.

11. Sesli okunan yazılar öğrencileri etkiler, onlara okuma zevki kazandırır. Okumaktan zevk almalarını sağlar.

12. Sesli okumada okunan tümce – sözcük gereksiz tekrarlarla okunmamalıdır. Bu tür alışkanlıklar öğrencileri ezbere yöneltir. Tüm yaşamlarında okumak değil, okumamak için çaba harcamaya yönelirler.

Bu nedenle öğretmen, ses temelli tümce yöntemi ile okuma – yazmayı tam ve kusursuz olarak kavratmalıdır.

2. Sessiz Okuma

Sessiz okuma, bireyin yaşamında en çok yer alan bir okuma çeşididir. Yalnız göz ve zihin ikilisiyle yapılan bu okuma çeşidinde seslendirme olmadığından, beyin ve göz ikilisi etkindir. Çünkü sessiz okuma sadece göz okumasıdır. Göz seslendirilen sözcüklerden daha fazla sözcük görür. Bu yüzden hızlıdır. *Sessiz okuma anlamayı amaçlar.*

“Sessiz okuma alıştırmaları için yazıların, öğrencilerin ilgilerini çeken konular üzerine olmasına özen göstermeliyiz. Yazıların konuları ile çocukların yaşantıları arasında ilişki kurulması çoğu kez öğretmene düşer. Bu ilişkileri

kurabilmek ya da var olan ilişkileri belirtmek için resimlerden, fotoğraflardan, gazete ve dergi kesiklerinden ve benzeri araçlardan da yararlanabiliriz.

Sessiz okuma etkinliklerinde güdülen bir başka amaç da çocuklara *kendi kendine okuma* alışkanlığı kazandırmaktır.

Bu alışkanlığı kazanan öğrenciler, ders dışı saatlerde ilgi ve beğenilerine uygun çeşitli eserler okuyabilirler.” (Kavcar 1995: 44).

“Sessiz okumanın, sesini çıkarmayarak içinden sözcükleri söylemek olmadığı bilinmelidir.” (Demirel 1999: 66).

Sessiz okumanın, öğrencinin kendi kendine okuyup öğrenmesinde, zamanını ve gücünü en iyi biçimde kullanmasında büyük payı vardır.

Sessiz okuma sesli okumaya göre çok daha hızlıdır. Çünkü sessiz okumada görme ve anlama çok hızlı olur. Ses organlarını (hançere) devreye sokmadan, göz ve zihin ikilisinin ürünüdür. Gözün görüp, beynin kavradığı bir eylemdir.

Bu okuma çeşidinde gözün gördükleri beyni yeteri kadar meşgul ettiği için, başka bir meşgale bulamayan beyin, okunanı (gözün gördüğünü) daha çabuk kavrar. Sessiz okuma etkinliklerinin amacı, öğrencilere kendi kendine okuma alışkanlığını, okuma zevkini ve okuma becerisini kazandırmaktır.

“Hem yetişkinlerin hem de öğrencilerin, sessiz okumaya günlük yaşamlarında daha çok zaman ayırmaları; ilköğretim okulu birinci sınıftan itibaren sessiz okuma çalışmalarına gerekli özenin gösterilmesini gerektirmektedir. Bu etkinlikler sonucu kazanılan iyi bir sessiz okuma alışkanlığı, bireylere zaman ve enerji tasarrufu sağlar.” (Köksal.1999: 4).

Sessiz okuma becerisi, okuma – yazma düzeneği tam olarak kavratıldıktan sonra; önce sesli okuma kurallarına göre kavratılır, sonra birinci sınıfın son ayından itibaren sessiz okuma (göz okuması) şuurunu kazandırılmaya çalışılır. İkinci sınıfta eğitim ve öğretim yılının başından itibaren sessiz okuma çalışmalarına başlanır.

İkinci ve üçüncü sınıf öğrencilerini sıkmayacak biçimde dikkat ve dinleme sürelerini göz önünde bulundurarak, sessiz okumaya sınırlı bir zaman ayrılır. Bu sınıflarda daha çok sesli okumaya ağırlık verilmelidir. İlköğretim ikinci devrede dördüncü sınıfta sesli ve sessiz okumaya eşit zaman ayrılmalıdır. Beş – altı – yedi ve sekizinci sınıflarda, öğretmen sessiz okumaya daha çok zaman ayırmalıdır.

Sessiz Okumada Dikkat Edilecek Özellikler

1. Daha ilk sınıftan başlayarak “okuma –yazma düzeneği” kavratıldıktan sonra, yaklaşık olarak eğitim ve öğretim yılının son ayından itibaren öğrencilere sessiz okuma sezdirilip, alıştırmaları yaptırılmalıdır.

2. Sessiz okuma, öğrencilerin kendi kendilerine okuma alışkanlığı kazanmalarını, bu alışkanlık ders dışı zamanlarda ilgi ve beğenilerine uygun çeşitli yazıları okumalarını sağlar.

3. Sessiz okumada okunan yazıların anlaşılıp, anlaşılmadığı öğretmen tarafından yoklanmalıdır.

4. Öğrencilerin satırları parmak ya da kalemle takip etmemeleri, gereksiz baş ve dudak hareketleri yapmamaları, mırıltılı ve fisıltılı okumalarını sağlanmalıdır.

5. Sessiz okumada hançere (ses organlarının tümü) devreden çıkarılıp, beyin ve göz ikilisi etkinlik göstermelidir. Çünkü sessiz okuma sadece gözün resmedip beyne iletmesi olayıdır.

6. Sessiz okuma, sesli okumadan daha hızlı olduğu için, okunan yazının daha çabuk kavrandığı olanağını sağlar. Gözün görme süresiyle hançerenin seslendirme süresi aynı olmadığı için, gözün görme alanı daha geniş ve hızlıdır.

7. Yaşamımızın hemen her devresinde en çok kullandığımız okuma biçimi sessiz okumadır.

8. Öğrencilerin sessiz okumada, okunanı anlayıp anlamadıkları kontrol edilirken öğretmenin soracağı soruları, öğrencilerin okunan metnin sözcükleriyle değil, kendi sözcükleriyle yanıt vermeleri sağlanmalıdır.

3. İçten Okuma

Tanımı: Gözlerin ve ses çıkarmadan, ses organlarının çeşitli hareketlerinden meydana gelen bir okuma alışkanlığıdır. Bu okuma alışkanlığı çok yavaş olduğu için, zihni meşgul etmediğinden okunanı anlama söz konusu değildir. Mırıltılı veya fisıltılı bir okuma yapılmadığı, dudakların oynamadığı ama ağzın içinde dilin sürekli kavislenip, öne doğru gidip geldiğini, ses çıkarılmadan, okunan sözcükler canlandırıldığı için, sesli okumadan daha yavaş bir okuma alışkanlığı olan içten okumayı gerçekleştirmiş olur.

“İçinden sesli okuma: İçinden okumaya çalışan pek çok okuyucu bu şekilde okur. Gözleyen ne okuduğunu işitmez, fakat okuyucu sanki sesli okuyormuş gibi dilini, dudaklarını ve gırtlaklarını hareket ettirir; bu okuma şeklinde bazen dudakların kıpırdadığı dışardan da gözlenir.” (Dökmen 1994: 27).

İçten okuma bireyin yaşamında hiç yeri olmaması gereken bir okuma alışkanlığıdır. Bu okuma alışkanlığı öğrenciye veya bireye bütün yaşamı boyunca yarar değil, zarar verir. İçten okuma alışkanlığı sınıfta, sınıf içi okuma çalışmaları yaptırılırken öğretmenin örnek okumasından itibaren öğrencilerin arkalarına yaslanıp, okunanı ya da söyleneni dinlemeleri sağlanmalıyken bu eylemin tam tersi yapılmaktadır. Yani önce öğretmen sesli okumalıyken, okunacak metin öğrenciye okutulmaktadır. Sınıfın diğer öğrencileri de sesli okunanı, sessiz okuma yaparak takip etmektedirler. Bu öğrenciler okuduklarından hiçbir şey anlayamaz. Çünkü sessiz okuma, sesli okumaya göre daha hızlıdır. Seslendirilen bir sözcüğe karşılık, göz daha fazla sözcük görüyorsa ki; görüyor. Öyleyse sessiz okuma, sesli okumaya oranla daha hızlıdır.

Okunan metin (şiir) veya herhangi bir yazı, ancak okunan metnin sözcükleriyle anlatım sahasına sokulabilir. Yani okunan metin ezber hale getirilir. “Ezber”: “göğüsten” anlamına gelen Farsça kökenli bir kavramdır.

Ezber: (f.b.i.) . Zihinde tutma, unutmamaya çalışma. Ez : - den, - ten ; - ber: göğüs EZBER: göğüsten anlamındadır (Devellioğlu 1984: 293).

İçten okuma, okuma alışkanlıklarının en yavaşındır. İçten okuma göz okumasının (sessiz okuma) hızını keser. İçten okuma sesli okumadan da yavaş okunan bir okuma alışkanlığıdır. İÇTEN OKUMA, bir okuma çeşidi kabul edilmemeli, bir okuma alışkanlığı olarak değerlendirilmelidir.

“Sessiz okumanın sesini çıkarmayarak içinden sözcükleri söylemek olmadığı belirlenmelidir.” (Demirel 1999: 66).

Okunandan anlamayı güçleştiren bir alışkanlıktır. Bu alışkanlık öğrenciye anlamayı güçleştirdiği için zarar verir. Bu okuma alışkanlığı öğrenciye okuduğundan anlamayı değil, ezberlemeyi kavratır. Öğrencinin okuma zevkini öldürür.

Öğretmen ilk sınıflardan itibaren öğrenciyi bu alışkanlıktan uzak tutmalıdır. Bunun için sınıf içi okuma çalışmalarında sesli okunan bir metni takip ettirmemeli, öğrencilerin arkalarına yaslanıp okunanı dinlemelerini sağlamalıdır. Eğer öğretmen; “Oğlum veya kızım, sen oku. Çocuklar siz de takip edin.” diyorsa; peşinen öğrencileri bu kötü alışkanlığa yöneltmiş olur. Bu yönlendirme ile birlikte, sessiz okumanın sesli okumadan çok daha hızlı olduğunu bilmeyen, sesli ve sessiz okumanın özelliklerini kavrayamayan birey demektir.

Öğretmen okuma çeşitlerinin özelliklerini bilen kişidir.

Aksi takdirde beceriler toplamı olan Türkçe dersinin yararlarını öğrencilerine aktarmakta zorlanacaktır. Öğrencileri yaşamları boyunca, hep üç

haftalık fasılalar halinde yaşayacaklardır. Çünkü ezber bilginin üç hafta sonra unutulduğu, yeni bilgilerin ezberlenmesi için çaba harcanması gerektiği bilinmektedir.

Okuma zararlı olur mu?

Evet, bu okuma alışkanlığı zararlıdır. Çünkü öğrenci kendi yetenek ve becerilerinin farkına varamamakta, kendi güçlüklerini giderememekte, başkalarının yardımına daima muhtaç bir kişi olarak kendisini görmektedir. Nasıl okuyacağını, okunandan neler anlayacağını çözemeyeceği için, daima başkalarının yardımına gereksinim duyacaktır. Bu nedenle öğretmen ilk sınıftan itibaren okuma-yazma düzeneğini kavratmayla birlikte öğrencileri bu alışkanlıktan uzak tutmalıdır. Türkçenin becerilerini öğrencilerine kavratmalıdır. (Bu beceriler: okuma-yazma düzeneği, okuma, dinleme, anlama, ifade etme)

Öğrenciye okunanı kavratmak için dinleme becerisini kazandırmalıdır. Sınıfta sesli okunan bir metni, sessiz (göz okuması) okutup takip ettirme, çok zararlı olan içten okuma alışkanlığının kazanılmasına neden olur.

Göz okuması hızlı olduğu için; sesli okuyan öğrenciyi diğer öğrencilerin takip etmesi çok büyük hata olur. Hızlı okuma olan sessiz okumayla, sesli okunanı takibe zorlanan öğrenci, okunan metnin satırlarını veya sözcüklerini, kalemi ya da parmağıyla takip etmek zorunda kalır.

Dudakları oynamadan, ses çıkarmadan yapılan bu sessiz okuma geri dönüş yaptırıp hep tekrarlara dayanacaktır. Mırıltılı ve fısıltılı bir biçimde yapılmayan bu okuma, bu eylem çocuklarda ağız içinde dilin oynamasına, tümsekleşip inmesine, hareket etmesine neden olacaktır. Zamanla içten okuma alışkanlığı yaratacaktır. Bu alışkanlık, kötü bir alışkanlık halini alacak ve okunan metin, birkaç kere okunup, ezber hale getirilecektir.

Bir taraftan öğretmenin yanlış uygulaması sonucu sesli okunanı izlemek, diğer taraftan metni sadece ses çıkarmadan, ağız içinde dilin hareket etmesi sonucu, sessiz okumak ikilemi bu *en yavaş olan içten okuma alışkanlığını* geliştirmiş olur. Onun için öğretmen, sesli okunan metni dinletmelidir. Sesli okuyan öğrenciyi, diğer öğrencilerin takip etmemelerini sağlamalıdır.

1. ve 2. sınıf öğrencilerine sesli okuma yaptırılabilir. Ancak öğretmenin yapacağı sesli okumayı noktalama imlerinin yerlerini (nokta ve virgül) ses tonuyla kavratmak için koro halinde yüksek sesle okutmak kaydıyla kendisini takip ettirebilir.

Bu takip ettirme eylemi birinci sınıfın son aylarında ve ikinci sınıfın birinci yarıyılın ilk ayları içinde olabilir.

Öğretmen, sesli okunan bir metni takip ettirmemeli, sadece dinlemelerini sağlayarak kavratmaya çalışmalıdır. Dinlediklerinden anlamalarını sağlamalıdır. Sınıf içi okuma çalışmalarında dinleme becerisinin, öğrencilerin dikkat süreleri kadar olması gerektiririni sağlamalıdır.

Karşılaştırma

Yukarıda belirtildiği gibi sesli okuma, okuma eyleminin öğrenilmesine ve dinleme alışkanlığının kazanılmasına yardım ettiği için *öğretimi* amaçlar.

Yaşamımızda en çok kullandığımız okuma alışkanlığı sessiz okumadır. Göz ve zihin ikilisinin etkin rol alması *anlamayı* hızlandırmaktadır. Hançere devre dışı bırakıldığı için okuma hızı artmakta, bu da *anlamayı* kolaylaştırmaktadır.

Sesli ve sessiz okumaya karşılık, kötü bir alışkanlık olan içten okuma ise zihin ile ilgisi olmayan *duyu ve görme uzuvlarının ortaklaşa eylemlerini* gerçekleştirdiği için bireyi ezbere yöneltmektedir. Yani *öğrenme* ve *anlama* gerçekleşmediği için defalarca okunan metin göz baskısıyla ezberlenmiş olur. Zihin okunamı belli bir süre için depolar, sonra siler. Bu nedenle içten okuma alışkanlığından uzak durulmalıdır.

Sonuç

Öğrenmeyle elde edilen *okuma* bireyi yetenek ve beceri sahibi yapar. Okuma etkinliğinin kaynaklandığı, Türkçe Dersinin kazandırdığı beceriler; ilk okuma – yazma düzeneğinin öğretimi, okuma, dinleme, anlama ve anlatma (ifade etme)dir.

İlk okuma – yazma öğretimi, Türkçenin fonetik ve morfolojik yapısını ilk andan itibaren sağlam bir şekilde vermelidir.

İlk andan itibaren okunanı ya da söyleneni *dinlemenin*, öğrenme ve anlamamanın en önemli yollarından bir olduğu bilinmelidir.

Okuma ve dinleme etkinliği, *anlama* becerisiyle tamamlanır.

Anlatma ise okunanı ve söyleneni dinlemenin, dinlediğini anlamamanın sözlü ya da yazılı ifadesidir. Bu ifade bireyin okuduğundan ya da dinlediğinden anladığını sözcük dağarcığındaki sözcüklerle anlatabilme becerisi olmalıdır.

Bu da doğru ve amaca uygun olarak *anlatma* beceri ve alışkanlığını kazandırır.

Söylenenlerden ya da okunanlardan, bireyin anladığını kendi sözcükleriyle ifade etmesi, doğru ve düzgün anlatma isteği en kısa yoldan, en açık ve zihinlerde etki bırakacak biçimde beceriler olmalıdır.

Söylenenleri ya da okunanları klişeleşmiş sözcük veya tümcelerle ifade etmenin temelinde yine ezber bilgi ve içten okuma alışkanlığının etkisi olduğu bilinmelidir.

Onun için tercihimiz sözcükleri ses çıkarmadan, seslendirdiğimiz okuma biçimi olmamalıdır. *İçten okuma alışkanlığından uzak durulmalıdır.*

Kaynakça

- Demirel, Özcan (1999), *Türkçe Öğretimi*, Pegam A Yayıncılık, Ankara.
- Derleme Sözlüğü IX. L – R.*(1993) 2, Baskı Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Develioğlu, Ferit (1984), *Osmanlıca–Türkçe Ansiklopedik Sözlük*. Aydın Kitabevi Ankara.
- Dökmen, Üstün (1994) *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko – Sosyal Bir Araştırma*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 2531, İstanbul.
- Kavcar, Cahit (1995) *Türkçe Öğretimi*, Rekmay Basımevi Ankara.
- Keskinkılıç, Kemal (ve diğerleri) (2005) *Türkçenin Temel Becerileri ve Ses temelli Cümle Yöntemi İle İlk okuma – Yazma Öğretimi*, Özgür İletim, Ankara,
- Köksal, Kemal (1999), *Okuma – Yazmanın Öğretimi*, Pegam A Yayıncılık. Ankara.
- Sever, Mehmet (1997) *Türkçe Öğretiminde Tam Öğrenme*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Tarama Sözlüğü V. O – T* (1996) 2. Baskı, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Tekışık, Hüseyin Hüsnü (1994), *İlköğretim – Türkçe Öğretimi ve 2. ve 3. Sınıf Ders Kitabı*, Ankara. *Türkçe Sözlük*, Cilt: 2 Yeni Baskı Ankara.